

SUOMALAISET SÄHKÖKITARISTIT

PEKKA LAINE • TOMMI E. VIRTANEN

Tammi

SUOMALAISET SÄHKÖKITARISTIT

PEKKA LAINE • TOMMI E. VIRTANEN

Tammi • Helsinki

Tämän teoksen kirjoittamista ovat tukeneet WSOY:n kirjallisuussäätiö ja Suomen tietokirjailijat ry.

© Pekka Laine, Tommi E. Virtanen ja Tammi 2022

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

ISBN 978-952-04-3540-0

Painettu EU:ssa

SISÄLLYS

ESIPUHE	9
----------------------	----------

TÄYSKÄSI

Esa Pulliainen	15
Timo Kämäräinen	29
Jukka Orma	45
PK Keränen	58
Raoul Björkenheim	71

IKONIT

Jukka Tolonen	89
Alexi Laiho	103
Albert Järvinen	127
Heikki Laurila	148

PIONEERIT

Hasse Walli	165
Dave Lindholm	177
Ile Kallio	186
Rekku Rechartt	196

1970-LUVUN KASVATIT

Riku Mattila	209
Eppu Normaalin Pantse ja Torvinen	217
Jimi Sumén	228
Andy McCoy	240
Costello Hautamäki	250

PUNKIN JÄLKEISET

Mikko Lankinen	261
Timo Nikki	267
Radiopuhelimien Mällinen ja Katz	275
Tokela	286
Tommi Viksten	296
Miikka Paatelainen	306

1990-LUKU JA UUSI VUOSITUHAT

Kie von Hertzen	315
Kie von Hertzen: Petri Walli soitti niin kuin hän oli	324
Egotripin Knipi & Skele	328
Jussi Jaakonaho	340
Rocka Merilahti	355
Mikko Joensuu	365

LAULUNTEKIJÄ JA KITARA

Tuomari Nurmio	373
----------------------	-----

RASKAS ROCK

Timo Tolkki	397
Roope Latvala.....	406
Esa Holopainen	413
Samy Elbanna	420
Stam1nan Hyrde ja Pexi	424

ROOTS

Esa Kuloniemi	444
---------------------	-----

Erja Lyytinen	453
Jo' Buddy	462

JAZZ

Jarmo Saari	471
Teemu Viinikainen	478
Valtteri Laurell Pöyhönen	486
Olli Soikkeli	494

SESSIOMUUSIKOT

Juha Björninen	505
Janne Louhivuori	517
Peter Lerche	526
Jarmo Nikku	534
Peter Engberg	543
Mikko Kosonen	548
Marzi Nyman	554
Tuomas Wäinölä	563

HENKILÖHAKEMISTO.....	569
------------------------------	------------

ESIPUHE

Emme olisi kirjoittaneet tällaista kirjaa ilman omaa intohimoamme aihetta kohtaan. Olemme kitaraihmissä henkeen ja vereen, vaikkemme kumpikaan ole varsinaisesti tienanneet soittamalla. Jos olemme, summat ovat olleet liian mitättömiä mainittavaksi. Emme ole siis ammattikitaristeja, muttei tämä oikein harrastukseltakaan tunnu. Samalla tapaa kuin kaikilla tämän kirjan päähenkilöillä, kitara on ollut matkakumppani ja ystävä nuoruusvuosista asti. Kitarat, vahvistimet, vekottimet, soundit ja säädöt muodostavat kiehtovan ja vaikeasti järjellä selitettävän elämän kaistan. Olemme puljanneet tahoillamme niin paljon kuusikielisen kanssa, että taitaa olla pakko puhua rakkaudesta. Tämä tunne on merkittävin side tämän kirjan sankareiden ja meidän kirjoittajien välillä. Siitä kaikki lähtee. Rakkaudesta kitaraan.

Kun idea suomalaisia sähkökitaristeja ja heidän esteettisiä näkemyksiään käsittelevästä kirjasta alkoi kuusi ja puoli vuotta sitten itää Tommi E. Virtasen mielessä, ensimmäiseksi iski hämmennys: miksei tällaista kirjaa ole tehty aiemmin? Ajatus tuntui ilmeiseltä ja jopa yksinkertaiselta – ainakin aluksi. Ensimmäisessä draftissa oli 12 tärkeintä kitaristia, ”likainen tusina”. Varsin pian lista tuplaantui, sitten triplaantui. Toinen toistaan persoonallisempia kitaristeja muistui mieleen. Heitä tuntui riittävän populaatioomme nähden yllättävän paljon. Aihe poreili pari vuotta kehittelyvaiheessa, kunnes sooloprojekti muuttui duohankkeeksi. Me – eli musiikkijournalistit Tommi E. Virtanen ja Pekka Laine – istuimme alas ja puhuimme

suu vaahdossa kitaraa muutaman tunnin. Huomasimme, että ajatuksemme soittimestamme, sen lumovoimasta ja kiinnostavimmista puolista olivat varsin samansuuntaiset. Meillä oli yhteinen visio kitarakirjasta, jollaista haluaisimme itse lukea.

Yhtä tärkeitä kuin päättää mitä haluamme, oli linjata, millaista kitarakirjaa *emme* ole tekemässä. Aivan ensimmäiseksi asetimme tavoitteeksi kirjan, jossa kitaraa ei rajata liian kapeasti tekniseksi kapistukseksi, jonka ominaisuuksista yksityiskohtaisesti saivarrellen keskustellaan. Ankara ja säälimätön ”kamarunkkaus” on tärkeä osa useimpien kitaristien elämää, mutta sille on fooruminsa muualla. Tässä kirjassa puhutaan toki kitaroista esineinä ja teknisinä konstruktioina, mutta päähuomio on heissä, jotka ovat omistaneet merkittävän osan elämästään kitaralle. Halusimme kitaristien puhuvan siitä, mikä usein jää vähemmälle käsittelylle eli soittamisen sisäisestä maailmasta, kitaran soiton estetiikasta ja filosofiasta.

Meille tärkeintä on kuulla kunkin kitaristin oma historia soittimen parissa, fiilis edellä kerrottuna. Miltä tuntui kokea ensirakkauden leimahtaminen, uteliaisuuden herääminen, haaveet ja unelmat, pienet ja suuret oivallukset, pään seinään lyömiset, voitot ja tappiot eli kitaran kanssa taitetun matkan pääteapit? Halusimme, että kitaristit puhuvat omalla äänellään ja kielellään siitä, mikä heille on ollut tärkeintä ja inspiroivinta kitarassa.

Toisaalta olemme halunneet kuvata sitä, miten kitara kytkeytyy aikaan, paikkaan ja soittajaa ympäröivään musiikilliseen todellisuuteen. Kun aloimme koota kirjan aineistoa ja päähenkilöiden ensimmäiset vyörytykset omasta tiestään ilmestyivät työpöydälle, päässä humisi silkasta innostuksesta: tähän on järisyttävää suomalaista kulttuurihistoriaa – populaarimusiikin ja kitaran kautta kerrottuna! Eikä tarina rajoitu pelkästään Suomeen. Eri sukupolvia ja tyyliisuuntia edustavien soittajien esikuvista, innoittajista ja opettajista alkoi muodostua päätä huimaava henkilögalleria.

Mitä enemmän haastatteluaineistoa kertyi, sitä enemmän kitara alkoi näyttäytyä maagisena porttina tai ukkosenjohdattimena,

jonka läpi koko maailman populaarimusiikin energia on virrannut osaksi meidän elämäämme. Kurkatkaa kirjan henkilöhakemistoa ja yllätytte, millainen joukko näillä sivuilla soittaa.

Tiesimme, että haasteita on vastassa. On usein äärimmäisen vaikea löytää sanoja sille, mikä intuition, kokemuksen ja tunteen tasolla on päivänselvää. Kaikki kitaristit tietävät, miten mahtavalta tuntuu avata vahvistimesta hanaa ja ottaa ensimmäinen ääni kitarasta. Mutta miten ihmeessä selität tämän toiselle? Ihmiset kertovat asioista omalla tyyllillään, oman persoonansa kautta, kuka käytännön esimerkein, kuka hahmottelemalla sen, mistä *ei* pidä. Tästä kitaristikuoron moniäänisyydestä syntyy kirjaamme oikea sävy eli tone. Joistakin asioista ollaan yhtä mieltä ja toisia lähestytään väkevän individualismin kautta. Näkymät kitaristien sisäiseen maailmaan voivat olla yllättäviä. Tyylistään tunnetun soittajan diggailujen kohteet voivat olla jotain aivan muuta kuin se jälki, mitä yleisö ja fanit ovat tottuneet saamaan kuultavakseen.

Suurin haaste tässä kirjassa oli luonnollisesti rajausten tekeminen, niin yksittäisissä artikkeleissa kuin kokonaisuudessa. Asiaa tuli vuolaasti ja mielenkiintoisten tarinoiden karsiminen teki usein todella kipeää. Suuri määrä ansioituneita, persoonallisia ja taitavia soittajia puuttuu näiden kansien välistä. Kymmenittäin kovia pelimanneja – joukossa omia suosikkejamme – jäi dokumentoimatta. Tiedämme, että se herättää hämmästyttäviä lukijassa.

Pyrimme rakentamaan ajallisesti ja tyyllisesti mahdollisimman rikkaan kirjon, joka kertoisi paitsi soittajista itsestään myös kitarakulttuurin muutoksesta. Halusimme antaa puheenvuoron soittajille, jotka voivat olla painotuksiltaan ja arvostuksiltaan hyvinkin kaukana toisistaan. Jos kirjan ajallinen jänne ulottuu 1940-luvun jazzkipinöistä uuden vuosituuhannen huipputekniseen metallihurjasteluun, on selvää, että näiden pisteiden välillä tapahtuu paljon. Pyrimme piirtämään valinnoillamme tästä suomalaisen sähkökitaran suuresta kertomuksesta mahdollisimman rikkaan ja vivahteikkaan kuvan. Pahoittelemme siis, jos lempikitaristisi puuttuu joukosta.

Olemme tietoisia kattauksemme historiallisesta painotuksesta. Tulevien vastaavien kertomusten sankarit muodostavat toisennäköisen joukon. Nykytodellisuutta käsittelevissä tulevaisuuden historioissa kitara ei ole pääosassa samalla tapaa kuin tässä opuksessa, jonka keskeiset tapahtumat painottuvat 1960-luvulta alkavaan noin viiden vuosikymmenen mittaiseen ajanjaksoon. Tämä on moniääninen kertomus kitaran valtakaudesta populaarimusiikissa.

Alun perin ideana oli kirjoittaa vain elävistä kitaristeista. Ainoa poikkeus olisi ollut **Albert Järvinen**, koska ilman häntä ei kannata puhua suomalaisesta sähkökitarasta. Suunnitelma muuttui, kun kirjan tekovaiheisiin osui yllättäviä ja traagisia menetyksiä. Kitaristikuntamme *grand old man*, **Heikki Laurila**, poistui keskuudestamme helmikuussa 2021. Hänen kanssaan Tommi ehti onneksi tehdä laajan haastattelun.

Suurempi järkytys oli **Alexi Laihon** äkillinen kuolema joulukuussa 2020, noin viikkoa ennen sovittua haastattelua. Koska suurin kansainvälinen kitaristitähtemme ei voinut itse avata sanaista arkkuaan meille, vanhat bändikaverit, perheenjäsenet ja kollegat tekevät sen hänen puolestaan. Kuva tinkimättömästä taiteilijasta piirtyy tätäkin kautta. Samanlainen yleisestä linjasta poikkeava rakenne on käytössä Albert Järvistä koskevassa luvussa. Kaikissa muissa artikkeleissa soi kunkin kitaristin oma ääni. Suurin kiitos meiltä tekijöiltä kuuluukin näille kitaristeille, jotka avasivat oman maailmansa meille kaikille kitarasta kiinnostuneille. Kuinka paljon ihmeellistä asiaa mahtuukaan kuuden kielen väliin!

Helsingissä, 15. toukokuuta 2022
Tommi E. Virtanen ja Pekka Laine

TÄYSKÄSI

ESA PULLIAINEN

SURUJEN KITARAN SALAISUUS

*K*enestä suomalaiskitaristista voi oikeasti sanoa, että hänen soittotyylinsä on käsite? Tällaisia soittajia on korkeintaan timpurin kourallinen. Esa Pulliainen (s. 1957) on yksi heistä. ”Pulliais-soundi” on kaikkien kitaraihmissen tuntema termi. Pulliaisen luoma synteesi 1960-luvun rautalangasta, vanhasta rock ’n’ rollista ja suomalaiskansallisesta iskelmäperinteestä on ollut erottamaton osa popkulttuurimme äänimaisemaa 1980-luvulta eteenpäin. Agents-yhtyeen kitaristina ja musiikillisena johtajana hänestä on tullut jäljitellyin kitaristimme, jonka tavaramerkkisoundia on tapailtu televisiosarjojen taustalla, mainosten ääniraidoilla, ammattimaisilla iskelmälevytyksillä ja innokkaiden amatöörien autotalleissa. Esa Pulliaisen esimerkin innoittamana Fender Stratocaster -kitaroita ja Vox-vahvistimia on myyty rekkalasteittain pitkin Suomen niemeä. Pulliaisen ansiosta kuulaan kaiutetusta sähkökitarasta on tullut kaikkialle lonkeroitunut perinteen ja vanhan kunnon musiikin symboli, modernin ajan haitari. Pulliainen on jääräpäinen ja sinnikäs oman tien kulkija ja vanhoja mestareita syvästi kunnioittava rokkari, joka ei koskaan ole vilkuillut sivuille nähdäkseen, mitä muut tekevät. Tuomari Nurmio & Köyhien ystävät -yhtyeen kitaristina Pulliaisesta tuli nimimies, jonka tyyliä ihasteltiin. Rautalangan ja rock ’n’ rollin fuusio oli itse oivallettu ja rakennettu. Agentsin myötä perustan ympärille tuli lisäsävyjä. Rauli Badding

Somerjoen, Topi Sorsakosken ja muiden Agentti-solistien rinnalla ja taustalla soi kitara, jolla luodaan kokonainen musiikkityyli ja esteettinen maailma. Esa Pulliaisen käsissä Stratocaster on paitsi solistisen soittajan myös sovittajan ja säestäjän työväline. Se on maisemamaalarin sivellin ja suomalaisen sielun kuvaaja.

Mullahan se lähti siitä, että isäni **Alvi Pulliainen** osti pianon kun oltiin ihan pieniä – veljet, sisko ja minä. Faija on Karjalan evakkoja Laatokalta eli musiikkikansaa. Se oli kova poika laulamaan, muurari ammatiltaan. Hoilotteli kaiken aikaa, kun meidän kotitalo nousi Askistoon, Länsi-Vantaalle. Koko kylä raikui, kun se lauleli menemään. Mä luulen, että Ajomiehet, Moskovan valot, **Henry Theelit** ja vastaavat on faijan peruja. Monet biisit päätyivät myöhemmin Agentsin levyille.

Mun musikaalisuus tulee sieltä. Piano hommattiin, että isä voi halutessaan kilkutella, mutta ennen kaikkea meille lapsille. Ei se ollut tavallista työläisperheessä. Meidät pantiin kaikki Vantaan musiikkiopistoon, joka oli perustettu 1960-luvun alussa. Olin itse tosi nuori ja sisko ei ollut vielä koulussakaan, kun musiikkiopisto alkoi. Mäkin kävin kolme vuotta pianotunneilla ja suoritin teoriaakin siellä. Teoria sujui helvetin hyvin ja siitä on ollut hyötyäkin, mutta soittopuoli ei sujunut. Jo siinä vaiheessa tajusin, että oikeasti mä haluan soittaa kitaraa.

IHMEELLINEN ÄÄNI RADIOSTA JA LUUTTUKITARA TELKKARISSA

Mä yhdistän kitarainnostukseni kahteen asiaan. Olen nähnyt The Rolling Stonesin telkkarissa, koska muistan **Brian Jonesin** luutunmuotoisen kitaran. Yhdistän tämän kokemuksen meidän poppariserkkuun **Perttiin**, joka luki *New Musical Expressiä* ja oli hajulla kaikesta popmusiikista. Niiden luona oon varmasti nähnyt

sen lähetyksen. Varsinainen niitti oli se, kun kuulin rautalankaa radiosta. Se on ollut kesä 1963 tai ehkä jo syyspuolta. Rautalankahan alkoi olla vähän förbi jo loppuvuodesta, kun beat vyöryi päälle. En tietenkään tiedostanut mitään tällaista silloin. Sillä oli valtava vaikutus, kun kuulin The Sounds -yhtyettä. Se soundi alkoi kummitella päässäni. Olen usein sanonut, että päätin silloin ryhtyäni jonakin päivänä rautalankakitaristiksi. Se taitaa olla enemmän legenda. En kai mä nyt sitä niin päättänyt, mutta mä ihastuin totaalaisesti siihen soundiin ja se jäi soimaan mun mieleen.

INSTRUMENTAALIMIELI JA KITARA. JOSTA EI OLISI PITÄNYT LUOPUA

Mun eka kitara oli edesmenneen isobroidini **A-P:n** rakentama. Olin 9-vuotias, ja sillä kitaralla opettelin ensimmäiset kitarasoinnut. Ensimmäisen hyvän tehdasvalmisteisen kitaran sain 11-vuotiaana. Se oli kolmemikkinen Höfner-lankku, josta ei olisi pitänyt ikinä luopua. Se oli hyvä kitara, jonka yksi kaveri meidän kylältä myi mulle. Tuntuu, että kaikilla oli silloin sähkökitara. Se alkoi olla kova juttu. Höfner oli kitarana tosi rautalankahenkinen, mutten mä mitään rautalankaa soittanut. Luukutin perheen radiolla, että sain vähän säröä. Taisin soittaa parikin radiota paskaksi.

Kaiken aikaa mulla tänäkin aikana kummitteli rautalankasoundi taustalla, tai ehkä enemmän sellainen jännä mieltymys instrumentaalimusaan. Sitten kun tuli koulubändien aika ja alettiin soittamaan esimerkiksi jotain Black Sabbathin Paranoidia, mä vedin sitäkin instrumentaalina. Mun mielestä siinä ei ollut mitään ihmeellistä, kavereiden mielestä kyllä. Ne kyseli, että eikös tässä kuuluisi laulaa jotain. Mä kiroilin, että voi perkele, ei kai sen nyt ole niin väliä! En nähnyt mitään ristiriitaa siinä. Instrumentaaliajattelu on lähtenyt mulla tosi nuoresta.

KORVA KIINNI RADIOSSA JA ELVIS ISKEE

Alkuvaiheessa opettelin kitaralla tavallisia asioita eli blueskaavat ja House of The Rising Sunit. Kuuntelin kaikenlaista musiikkia radiosta ja opettelin melodioita ja parhaani mukaan sointuja melodioihin. Tarjonta oli niin paljon suppeampaa, että oli luonnollista tavallaan jotenkin digata melkein kaikkea pop- ja sähkökitaramusiikkia, jota sattui kuulemaan. Jälkeenpäin olen tajunnut, että mukana oli myös sitä, että olin diggaavinani, jotta sain notkua kavereiden kanssa. Oli sen ajan musiikissa myös asioita, joista pidin oikeasti tosi paljon, **Hendrix** vaikkapa esimerkkinä. Cream teki myös vaikutuksen.

Jossain vaiheessa moni mun kavereista innostui progemusasta. Seassa myös tulevat Agents-jäbät. Kaikilla oli pitkät fledat ja mulla myös. Wigwam ja Tasavallan Presidentti olivat ehdottomat suosikit ja **Jukka Tolonen** – the biggest of the biggest. Mun mielestä se oli aika paskaa musaa. En pitänyt yhtään. Omat ajatukset oli ihan eri suunnassa, vanhassa rockissa.

Olin kaverilla kuullut kelamankalta **Elvistä**. Jailhouse Rock oli eka kappale, ja sillä oli halvaannuttava vaikutus. Vanhasta rock 'n' rollista tuli mun musiikkia. Elvis ja **Gene Vincent** olivat mulle tosi kovia juttuja. Elviksessä tärkeätä oli tietysti **Scotty Mooren** kitara. Gene Vincentillä oli myös kovat kitaristit aina. En tiennyt silloin niiden nimiä, mutta ne vaan kuulostivat rautaiselta. Rock 'n' roll -ajattelu oli vahvasti mukana. Tätä musiikkia oli vain aika helvetin vaikea kuulla missään, ja koin olevani aika yksin musiikkimakuni kanssa.

Onneksi tuli Hurriganes, se oli pelastus. Oli sentään joku, joka soitti rokkia. Näin ne ekan kerran niin, että **Ile Kallio** oli vielä kitarassa. Musta Strato, Hiwatt, nahkahousut, flanellipaita ja Shakin' All Over. Helvetin kova! Näin todella paljon Hurriganes-keikkoja silloin huippuvuosina. Se oli oikeastaan ainoa bändi, josta oikeasti diggasin. Jussi & The Boys ja Hurriganes – siinä oli bändit, joiden keikoilla kuuli 1970-luvun alussa oikeata rock 'n' rollia.

ROUDARIN MUSIIKKIKOULU

MS Audiotron -firman pomolla **Matti "Saara" Sarapaltiolla** oli 1970-luvulla tapana ottaa nuoria soittokamoista ja äänentoistolaitteista kiinnostuneita kundeja opettelemaan alan hommia. Saara näytti kädestä pitäen, miten vehkeet toimii. Se oli loistava koulu.

MS:n asiakkaina oli kaikki stadilaiset kovat bändit. Kaikki tyyppit pyöri kaupalla, ja niihin tutustui luontevasti. **Järvinen** hengaili siellä, **Dave Lindholm** ja **Janne Ödner**. Ödner oli ajattelija, tai kuten Hurriganesin roudari **Kuivis** sanoi, "hämmentäjä". Albertin kanssa ne puhui aina kirjoista ja jostain intiaanikulttuureista. Mä en tajunnut hevonpaskaa niiden jutuista. Albert oli yleensä mukava, ja me juteltiin paljon kitaroista ja musiikista. Se innostui, kun kuuli, että mä olen kiinnostunut rautalangasta. Sillä oli myös se taustalla. Se osasi olla erittäin kannustava, mutta totta kai myös aika tyly. Sen tapa neuvoa esimerkiksi jossain soittoasiassa oli: "älä nyt v***u tollasta."

Oli Sarapaltion idea, että paras tapa oppia on kiertää bändien mukana, eli meidät oppipojat pantiin roudareiksi keikoille. Saatiin valita itse, kenen kyytiin menee, ja halusin lähteä Daven Pen Lee -bändin mukaan. Siinä oli **Hessu Hiekkala** -vainaa, **Affe Forsman**, **Make Lievonen** ja Dave eli ajan parhaat soittajat. Hoidin kamat, kannoin ne ja kytkin valmiiksi. Se oli mulle tosi tärkeä koulu. Näin ensimmäistä kertaa kunnolla, mitä tää touhu on.

STRATOCASTER JA VOX

Olin oppikoulussa, kun sain ensimmäisen Stratocasterin. Olisiko se ollut ihan 1970-luvun alkua. Käytiin faijan kanssa hakemassa se Lahdesta Nikulaisen musiikista, koska se oli karjalainen. Karjalaiset oli vähän mafiahenkistä väkeä eli oli semmoista "la famiglia" -meiniä. Jos meidän perheessä tarvittiin kello, mentiin Simonkadulle,

ja jos piti saada valaisin, mentiin Bulevardille – kauppiaana aina joku karjalainen. Lahdesta haettiin mulle Strato ja **Kaitsulle** eli broidille Gibson-basso.

Se mun eka Strato oli hieno puunvärinen, mutta siinä taittui kaula vääriin suuntaan. Vietiin kitara Fazerin varastolle, missä oli legendaarinen kitaristi **Herbert ”Häkä” Katz** vastassa. Se katsoi kitaraa ja totesi: ”Tää on kukkakeppi, antakaa pojalle uusi kitara.”

Sain valkoisen Straton tilalle, ja se oli mulla siihen asti, kunnes annoin sen vaihdossa mun vaaleansiniseen Stratocasteriin. En tiedä miksi, mutta se oli vain paljon parempi. Hommasin sen MS Audiotronilta. Se oli Ödnerin Jannen vanha kitara, jossa oli valmiiksi esimerkiksi leveämmät nauhat. Taisi olla vuosi ’74.

Ensimmäisen Vox-styrkkarini ostin myös Sarapaltiolta eli silloiselta työnantajaltani. Tämä tapahtui vuosia ennen Köyhien ystävät -aikaa, ehkä about 1976. Vox oli iskostunut kaaliini varmasti The Shadowsin **Hank Marvinin** ja The Rolling Stonesin ansiosta. Koska olin töissä musiikkiliikkeessä, pystyin testaamaan kaikkia mahdollisia kamoja. Yksinkertaisesti Vox oli mun mielestä paras. Marshallista pidin myös. Fenderin vahvistimet eivät toimineet mun korvaan. Sittemmin niitäkin on tullut hommattua, mutta mulla on jännä tapa kaivaa kaikista laitteista aina sama soundi. Kitarapajallakin ne naureskelee mulle, kun menen kokeilemaan uusia vempaimia. Ihan turhaa hommaa, lopputulos on kuitenkin sama.

TYYLI LÖYTYY JA KAIKU TULEE JÄÄDÄKSEEN

Koulubändivaiheessa aloin jo suuntautua tällaiseen roots-maailmaan. Ekan kerran soitin levyille studiossa 70-luvun alkupuolella sellaisella koululaisbändikokoelmalla, jossa vähän vanhempien jatkien bändi veti Crosby, Still & Nash -kamaa, countryrokkia. Se

oli jenkkimusaa, jota ei paljoa kuullut. Olikohan ne jotain vaihtopillaita, Broadcast vuosia ennen Broadcastia?

Mä sanoisin, että mun soittotyylly alkoi rakentua lopullisesti siinä roudarivaiheessa. Olin käryllä jo laiteasioista ja olin onkinut tietooni kaikenlaista. Tiesin kaikkulaitteista, ja mulla oli niitä useita. Watkinsin Copicat oli kai eka nauhakaiku, sitten oli Binsonin kiekkokaisu eli samanlainen kun The Soundsilla ja parikin erilaista Echoplexiä. Hiljattain tuli vastaan vanha Köyhien ystävien treeninauha Lönnrotinkadun kämpältä. Siinä oli Echoplex tositoimissa. Välillä se oli Handen laulussa ja välillä Stratocasterin ja kämpällä käytössä olleen **Hasse Wallin** Marshallin välissä. Oli ihan helvetin hieno soundi. Näissä laitteissa oli se ongelma, että kukaan ei osannut oikein korjata niitä, ja nehan hajoaa helposti. Eli periaate oli nyt ajateltuna hirveä: roskeeseen ja uusi tilalle.

Ennen vuotta 1979 mulla oli ollut jo helvetisti erilaisia bändejä. Aina ne olivat juurimusahenkisiä ja lyhytikäisiä juttuja. Jotkut olivat itseasiassa aika kovia. Esimerkiksi **Riki Sorsan** kanssa meillä oli yhtye, joka veti The Who ja Stones-henkistä kamaa, Rikin nuoruuden musaa. Sehän oli alun perin mod Lauttasaaresta. Soitin todella paljon, ja sanoisin, että mun paketti oli valmis, kun tulin Köyhien ystäviin. Se bändi ei juuri vaikuttanut mun soittotyyllyin, pikemminkin päinvastoin. Mun soitto muokkasi Köyhien ystävien soundia aika paljon. Siinä mulla oli jo täyttä päätä käytössä mun perussetti eli Strato, Vox ja nauhakaiku.

Viimeinen silaus laitteisiin tuli, kun 1970-luvun lopulla MS:lle tuli myyntiin kaksi uudenlaista nauhakaikua, jotka olivat vähän modernimpia ja jämerämpää tekoa. Viimeinen Echoplex oli räjähtänyt, ja sanoin Saarelle, että nyt tarvitaan toimiva kaiku. Rolandin Space Echo ja Pearlin Echo Orbit tulivat samoihin aikoihin. Mä testailin niitä ja hommasin Echo Orbitin. Se oli simppele ja toimiva, vaikka soundi olikin vähän tsiribun tsiribun sirittävä. Hoksasin, että matalan kapasitanssin kitarapiuhalla voi leikata sitä pahinta diskanttisirkutusta pois. Echo Orbitista tuli mun kaiku, ja sillä mä soitan edelleen. Villeimpinä Agents-vuosina mulla oli niitä viisi kier-

tueella. Kun yksi simahti, niin seuraava vain pakasta esiin. Eihän ne tykkää siitä, kun pakettiauton perässä heitellään. Myöhemmin mulla on ollut käytössä käsintehty ja kaikin tavoin laadukkaampi putkiversio samasta aiheesta.

Ylipäättään mun lähestymisessä kitarakamoihin on tapahtunut aika vähän muutosta, vaikka tietysti on tullut kokeiltua pedaaleita ja sen semmoista. Perusasia on pysynyt aika samana. Voxin omaa tremoloa olen käyttänyt aina. Se tuppaa olemaan koko ajan päällä. Agentsin *In Beat* levyn aikoihin kamat olivat vielä tosi pelkistetyt. Nauhakaiku ja Voxit. Sittenmin kompressorista tuli aika olennainen lenkki. Pidän sitä vikana signaaliketjussa kaiun jälkeen, koska se pidentää kaikuhäntien sointia. Leslie-kaappia käytin **Topin** kaudella aika paljon. Roudasin sellaista yhdessä vaiheessa jopa keikoilla. Finnvoxilla on hyvä Leslie-kaappi, ja se kuuluu Agents-levyillä. Pitkään ainoa särö oli Tähdet, tähdet -kappaleella kuuluva fuzz. Hasse Wallilla oli sellainen, ruotsalaisen jäbän duunaama. Hasse kysyi, haluanko samanlaisen, ja tietysti halusin. Nyt siitä on tehty uusi versio, tarkka kopio.

SOUNDIN ANATOMIA JA SANKAREIDEN OPETUKSET

Kai se mun soundi on jonkinlainen käsite, ”pulliaissoundi”. Voi lähteä siitä, että erot johonkin Hank Marvinin soundiin ovat aika marginaalisia. Mä tykkään enemmän pyöriä keskimikin enkä tallamikin ympärillä. Soundista tulee pehmeämpi ja vähän pyöreämpi, ehkä vähän niin kuin haitari tai viulu. Lähtökohta oli se, että yritin jäljitellä Marvinia ja toista yhtä suurta esikuvaani eli The Soundsin **Henkka Granöa**. Kävi sama mikä **Peter Greenillä**. Se yritti jäljitellä **B. B. Kingiä** ja tuli kehittäneeksi oman soundin, kun ei aivan onnistunut ideassa toisintaa alkuperäinen yksi yhteen.

Iso osa mun soittotapaa on tietysti se, että soitan vahvasti ”kai-kua vasten”. Mä käytän kaiun multi tap -asetusta, eli tulee useampi

toisto, ja soitan rytmisesti sitä hyödyntämällä. Jos siitä kiskaistaan se kaiku pois, niin aika kolkkoa on. Puolet katoaa heti.

Eri soittajilta on omaan ajatteluun tarttunut erilaisia asioita. Hank Marvinilta tulee ne perusasiat. Henrik Granö ei varsinaisesti lisännyt siihen Marvinin ilmaisuun hirveästi, paitsi suomalaisuuden – ja se on tosi iso asia.

Tommie Mansfield oli mun hyvä tuttu ja arvostan sitä kitaristina, vaikka kaikki aina puhuu vain sen omituisesta persoonasta. Tommien soitossa kuului sen persoonallisuus. Tiesi heti, että tässä soittaa Tommie. Tämä on tärkeä pointti, jota moni voisi opetella esimerkiksi hyviä laulajia kuuntelemalla. Miksi tavoitella muiden ääntä kun omallakin pärjää?

Link Wray on opettanut, ettei tänne ole piilosille tultu. Mies vetää kurvit suoriksi ja toteaa röyhkeästi, että tämä on tässä. On tullut livenä todistettua läheltä sitä touhua, ja siitä on leikki kaukana.

Hendrix on vaikuttanut tietysti. Sitä on joskus vaikea suoraan sormella osoittaa. Ehkä se on enemmän sitä, että se on vaikuttanut niin monella tapaa kitaransoittoon, ei siltä voi välttyä.

Heikki Laurilaa olen kuunnellut tietysti paljon, ja se on mulle tärkeä soittaja. En puhu niinkään siitä jazz-Hetasta, vaan siitä iskelmä-Laurilasta, joka soitti viihdekappaleita aika ohuella Stratocaster-soundilla. Sillä oli ihan erilainen tekniikka kuin mulla, piti plektraakin ovelasti keskisormen ja peukalon välissä. Siitä tuli sen soittoon erikoinen, melkein lasinen klangi.

Mä olen tavannut monia mun suomalaisista rautalankasuosikeista ja tutustunut niihin. Jotkut alkuperäisistä 1960-luvun jäbistä suhtautuivat tosi vähättelevästi vanhoihin juttuihinsa. Ne jotenkin häpeilivät niitä levytyksiä. The Strangersin **Jussi Itkonen** huitaisi kädellä: ”Ääh, se oli sellasta vaan.” The Avengers -yhtyeen **Vesa Salmela** oli mun duunikaveri MS Audiotronilla 70-luvulla, eikä suostunut puhumaan sanaakaan koko rautalangasta. Volgan rannalla ja Juoksuhaata-twist, jumalauta sehän on parasta! Alkurautalankaa, työläisrautalankaa suoraan Sörkasta. Mä en

mitään muuta soittaisikaan, jos ei tarvitsisi laskuja maksella. The Esquiresin **Reiska Bergströmiin** mä tutustuin hyvin. Se oli nasta kundi.

Henkka Granö oli tässä suhteessa vähän eri maata. Se tunki oman arvonsa ja oli ylpeä vanhoista levytyksistään. Henkka oli soittanut viulua ennen kuin oli tarttunut kitaraan, ja se kuului. Sillä oli mielettömän kaunis vibrato, ja se oli muutenkin omaa luokkaansa.

MITEN MELODIA KULKEE. MITEN ÄÄNI OTETAAN

Mun mielestä kaikkein vaikeinta kitaransoitossa on saada yksinkertainen melodia kuulostamaan kauniilta. Tai aggressiiviselta ja rumalta, eli miltä ikinä haluatkaan sen kuulostavan. Jos melodiassa on vähän ääniä eli se on koostumukseltaan yksinkertainen, sen soittaminen hyvin on todella haastavaa. Tässä kohdassa sähkökitara on aivan niin kuin muut instrumentit, kuten viulu, eli soittotatsi muuttuu ratkaisevaksi tekijäksi.

Melodiankuljetus on asia, jonka kanssa mä olen oikeasti tehnyt paljon töitä. Olen pienestä pitäen opetellut melodioita ja miten niitä fraseerataan. Sellaisia kurinalaisia kitaran rudimenttiharjoituksia olen tehnyt tosi vähän, mutta soittanut olen paljon.

Dave Lindholm oli ensimmäinen tyyppi, jonka olen kuullut puhuvan soittotatsista ja siitä, mitä se on. Davella on hemmetin kaunis kosketus kitaraan, ja me puhuttiin aikanaan paljon näistä asioista. Se näytti mulle myös paljon asioita ihan soittamalla. Meillä oli keikkareissuilla paljon aikaa. Istuttiin takahuoneissa kitarat sylissä ja käytiin läpi juttuja. Dave kiinnitti mun huomiota tärkeisiin yksityiskohtiin: ”Kuuntele, miten Peter Green ottaa sen vibraton. Se ei ala heti. Ensiksi bendataan se ääni, ja sitten se pistää sen soimaan vibralla.” Näillä keskusteluilla ja soittotuokioilla on ollut merkitystä. Dave on ehkä mun tärkein opettaja.

Miten ääni syttyy, ja miten se lopetetaan? Periaatteessa yksinkertainen asia, mutta kun sen viipaloi osiin, se ei enää olekaan helppoa. Vibrato, volyyymi, äänen väri. Yhtäkkiä edessä onkin aikamoinen soppa. Oikean ja vasemman käden yhteispeli, miten se skulaa. Musta on kornia, että soittotekniikka on jengin puheissa usein yhtä kuin nopeus. Kauniin äänen saaminen kitarasta on suuri tekninen haaste, jonka kanssa pitää tehdä helvetisti töitä.

Mulle ominainen vibrato on yhdistelmä sormeaa, rannevibraa ja kampea. Vibrakammen käytössä on paljon eroja siinä, soitanko studiossa vai liveinä. Kampihan on usein se viimeinen oljenkorsi, kun jokin obligato-melodia meinaa kuolla ja hiipua pois. Sitten vaan kampi kouraan! Siitä tulee helposti vähän hysteerisen kuulosta.

Mun mielestä on todella tärkeitä tutkia muitakin instrumentteja, koska niissä on samoja lainalaisuuksia. Miten laulajat saavat äänen laulamaan? Heidän tehtävähän on kuljettaa melodiaa. Ja siihen vielä sanat päälle. Miten he tekevät sen? Miten puhaltajat tai viulistit käsittelevät melodiaa? Pianossa ei ole vibratoa, mutta tavallaan se on äänenottamisen kannalta kuningassoitin. Mestarit kun ottavat pianosta yhden nuotin, se on kuin pisara putoaisi lammen pinnalle. Näin sanotaan. Menee melkein korkeammaksi matematiikaksi.

Tulkinta koostuu näistä asioista. Sitten tulee mekaanista ja teknistä hommaa siihen mukaan, mutta se on toissijaista. On mullakin kasapäin pedaaleja ja muuta roinaa, mutten mä oikeasti tajua niistä paskaakaan.

SOVITTAMISEN SALAT JA SOLISTIN PARHAAT PUOLET

Baddingin kanssa tehty eka levy *Ikkunaprinsessa* oli käänteentekevä, koska sen yhteydessä törmäsin ensimmäisen kerran kunnolla

tähän obligato-asiaan. Puhutaan siis tällaisista vasta- ja sivumelodioista. Levyä duunattiin vuonna 1981. Tuottajana oli **Pekka Aarnio**, ja se sanoi, että sä voisit kehittää tähän laulun ympärille ja taustalle sellaisia pieniä melodiakulkuja, jotka tukevat solistia. Siitä alkoi pitkä työskä, jolla on ollut todella iso merkitys mun soitossa. Mä olen ajatellut olevani paitsi soolokitaristi myös ennen kaikkea säestävä soittaja. Monet solistit ovat mielellään laulaneet mun kanssa, koska osaan mielestäni soitollani tuoda aika hyvin solistin vahvuudet ja parhaat puolet esiin. Säestäminen ja sovitaminen ovat todella tärkeä osa sitä, mitä mä olen tehnyt kaikki nämä vuodet.

Olen kuunnellut todella paljon vanhojen mestareiden sovitustyy-
lejä. Iskelmäpuolella esimerkiksi **Jaakko Salo** on aivan keskeinen, ja olen tsekannut aika helvetin tarkkaan, miten Jakke kirjoitti asioita bändille aina **Olavi Virran** myöhäislevytyksistä ja kovista naislaulajista alkaen. Olen tutkinut mulle tärkeiden laulajien, kuten **Reijo Taipaleen**, levytyksiä ja opetellut sieltä. Tärkeintä on kuunnella, mitä päämelodian ympärillä tapahtuu. Mitä viulut soittavat, mitä haitari? Sieltä olen löytänyt tosi paljon ideoita omiin kitarasovituksiini ja pöllinyt asioita ihan suoraan.

Hyvä ja aika ihmeellinenkin esimerkki sovituksista liittyy Baddingiin. Toisen suuren somerolaisen eli **Unto Monosen** kappaleista löytyi paljon pieniä palasia, jotka sellaisenaan istuivat Raulille. Esimerkiksi Laivat-kappaleen intro on suoraan Monoselta napattu. Kiinnostavaa oli myöhemmin kuulla suoraan Jaakko Salon suusta, että niin hänkin oli tehnyt Monosen tangoihin sovituksia. Poiminut osia sieltä täältä eri sävellyksistä.

Olen kuunnellut samalla ajatuksella todella paljon myös euroop-
palaisia ja amerikkalaisia 1950- ja 1960-luvun viihdeorkestereita. Hyvä esimerkki on vaikka **Bert Kaempfert**. Kuuntelen, mitä torvet tekevät ja mitä orkesteri tekee. Funtsin, miten niitä juttuja voisi soveltaa kitaralle. Vaikka olen kuunnellut sähkökitaramusaa aivan helvetisti, suuri osa mun ideoista tulee muualta kuin suoraan kitarasta.

Sovittamisen vinkkelistä yksi todella tärkeä osa kappaleessa on intro. Se ei saa paljastaa teemaa, mutta sen pitää valmistaa kuuntelijaa jotenkin siihen, mitä on tulossa. Sen pitää luoda odotuksia. Jailhouse Rock on loistava esimerkki. Kohta tapahtuu! Jaakko Salo on tässäkin asiassa mestari. Salo myös sävelsi introja erikseen sovituksiinsa, eikä tyytynyt perusratkaisuun eli siihen, että a-melodian viimeiset tahdit on yhtä kuin intro. Mulle kappaleen johdannoilla on todella suuri merkitys. Mitkä sävelet siellä on ja miten ne soitetaan. Yksi ainoa ikkuna -biisi on klassinen esimerkki. Se on ihan keskeinen osa koko Agents-stooria, ja se lähtee siitä introsta.

RAKAS KITARA JA KOPIOT ALKUPERÄISEN YMPÄRILLÄ

Kyllä mun tärkein tehtäväni nykymusan kentässä on säilyttää vanhan musan arvostusta ja vaalia sen pysymistä kartalla tässä muuttuvassa härdellissä, jossa tekijöitä ja tekeleitä menee ja tulee niin, että hylsytyt vaan lentelee. Olen kuullut tietysti paljon, kun tyypit jäljittelee mun soittoa. Mä en suhtaudu siihen oikein mitenkään. En ajattele sitä kunnianosoituksena, en ajattele sitä minään. Tai jos rehellisiä ollaan, niin joskus mä ajattelen, että ”keksikää jotain omaa! Ihan oikeasti, please!” Pelkästään toisia kopioimalla ei kenestäkään ole oikeasti tullut yhtään mitään. Tuolla mietitään ja kinastellaan, missä asennossa potikat on jossain biisissä. Kitansoitosta on tullut nörttien hommaa!

Mun rakkaus kitaraan ei ole sammunut ikinä. Keikkailu on oma juttunsa. Ekat 30 vuotta meni hyvin, sitten on ollut raskaampaa. Mutta itse soittaminen ja kitarat soittimena ovat kokonaan toinen asia. Stratocasterilla olen soittanut ylivoimaisesti eniten, mutta onhan tässä pyörinyt paljon muitakin kitaroita. Telecasteria olen soittanut levyille, Rickenbackereilla on vedetty komppeja, Gibsoniakin on käytetty. Homma toimii

mulla P-90-mikeillä paremmin kuin Humbuckereilla. Soundi ei ole ihan niin paksu. Enemmän se on kuitenkin sellaista vaihtelua vain. Tykkään tutkia erilaisia soundeja, vaikka tositilanteessa palaan melkein aina samaan.

SUOMALAISEN SÄHKÖKITARAN SUURET VIRTUOOSIT

Albert Järvinen, Jukka Tolonen ja Heikki Laurila. Esa Pulliainen, Dave Lindholm ja Jukka Orma. Alexi Laiho, Erja Lyytinen ja Timo Kämäräinen.

Suomalaisen kitaristikunnan kova ydinjoukko kertoo kokemuksen ja näkemyksen kautta omasta suhteestaan sähkökitaraan. He ovat työllään muokanneet lähtemättömällä tavalla ympärillämme soivaa todellisuutta ja jättäneet puumerkinsä suomalaisen populaarimusiikin äänimaisemaan.

Teoksessa monipolvinen soittajakatras piirtää ajallisen kaaren sähkökitaran haparoivista mutta vimmaisista pioneerivuosista monisyiseen nykyhetkeen, jossa kitara soi lukemattomilla eri sävyillä. Esikuvien, vaikutteiden antajien ja tyyllisten perillisten muodostama verkosto liittää heidät samalla osaksi laajempaa ja syvempää tarinaa, joka inspiroi yhä uusia sukupolvia tarttumaan kuusikieliseen.

www.tammi.fi

99.1

ISBN 978-952-04-3540-0